

Ольга Гуменюк,

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри стоматології дитячого віку
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького», м. Львів
<https://orcid.org/0000-0002-4899-5532>
olhahumenyuk@ukr.net

Світлана Цюра,

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Львівський національний університету імені Івана Франка, м. Львів
<https://orcid.org/0000-0001-5425-7993>
svit.tsura@gmail.com

Василь Гуменюк,

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини,
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, м. Львів
<https://orcid.org/0000-0003-2736-3875>
basilleo03@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ МЕДСЕСТЕР

Узагальнено, що на рубежі ХХ і ХХІ століть сформувалася низка глобальних явищ соціально-економічного характеру, які мають суттєвий вплив на процеси формування професійної ідентичності, такі як: розмежування професій і видів фахової діяльності для виконання яких достатньо неформальної освіти; явище самозайнятих професіоналів поза формальними стандартами професійної сфери; сприймання першої вищої освіти як орієнтації на ринку, первинне визначення напряму, сфери, а не «фаху на все життя»; диференціювання освітніх програм, рівнів, напрямів підготовки; орієнтованість на пошук і часту зміну місця праці. Названі явища складно синхронізувати із традиційними стандартами медичної сфери.

Розглянуто вимоги основних методологічних підходів до аналізу процесу формування професійної ідентичності майбутніх медичних медсестер під час професійного навчання. Відповідно до вимог системного підходу аналіз внутрішньої, психічної реальності людини, яка розглядається як динамічне ціле у процесі проходження нею ідентифікаційних змін вимагає уваги до вивчення професійної концепції особистості як цілісного феномену у його сенсоутворювальних, системоформувальних складових, акцентування уваги на ранжуванні системи цінностей. Дотримання вимог синергетичного підходу означає, що професійну ідентифікацію слід розглядати як динамічний, нелінійний самоорганізований процес, який: детермінований впливами зовнішніх систем та механізмами функціонування і взаємодії процесів індивідуального розвитку; самоініційований та осмислений, рефлексуючий, активний; результативний, досвідний, що має накопичений багаж здобуття вже досягнутих цілей і реалізованих сенсів; ціннісний, ієрархічно орієнтований, який перебуває у стані постійного переструктурування. Відповідно до вимог феноменологічного підходу сучасне дослідження процесів ідентифікації доцільно зосередити на унікальності характеристик і результатів процесу оволодіння суб'єктом знаннями, навичками та вміннями самокерованого узгодження, «вимірювання» себе за сприйнятими стандартами, особистими інтерпретаціями професійної ролі, позиції; проводити якісні дослідження, які дозволяють виявити наративи, особисті інтерпретації, розуміння змісту цінностей, виявити глибину ототожнення-

диференціації людиною себе із професійною сферою, Справою, Іншими у цій сфері, Іншими поза професійною сферою.

Ключові слова: ідентичність, професійна ідентифікація; підготовка медсестри; методологічні підходи.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Ідентичність – поняття різнопланове, його інтерпретація розрізнялася уже в Платона й Арістотеля. У сучасній філософії вона розглядається як потужний глибинний, внутрішньо й соціально орієнтований й детермінований процес переживання й творення людиною своєї індивідуальності. Ідентичність як філософська проблема у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття є однією із найбільш актуальних – «у класичній філософії ідентичність постає найважливішою характеристикою особистості – самототожність, за допомогою якої людина спроможна визначити власну єдність, цілісність у часі та просторі, здатна протиставити “Я” й “Інше”, “Відмінне”... Саме таким цілісним баченням ідентичності класична філософська традиція відрізняється від посткласичної, де людина мислиться як нетотожна собі множинність різних “Я”. Головною філософською проблемою в теорії ідентичності залишаються питання: за якими ідеалами жити? Чи добрі ті цінності, на котрі ми орієнтуємося? Як у постійних історичних трансформаціях людина знаходить фундамент для життєвих здобутків?» [1, С. 39].

На кінець ХХ століття питання ідентичності отримало новий ракурс, не розглянутий попередніми дослідниками, що вивчали проблеми соціальних ідентичностей. Були проведені масштабні міжнародні дослідження цінностей у контексті держав, регіонів, вікових груп. Їх проводять міжнародні наукові інститути, обґрунтування дослідження базувалося на вихідному проложенні про те, що цінності та переконання людей є базовою основою у соціоекономічному розвитку, підґрунтям розбудови демократичних інституцій. Найбільш відомим є розпочатий у кінці 70-х рр. ХХ століття проект «Дослідження Європейських Цінностей» (European Values Study, EVS), організований з ініціативи групи дослідників університету Тілбурга (Нідерланди) Я. Керкгофса і Р. Мура. Проект спрямований на вивчення

соціальних цінностей у європейських країнах. У 1981 році з ініціативи вчених Мічиганського університету (США) його було поширено на США, Канаду, а згодом й інші країни. Зараз цей проект має назву „Світове Дослідження Цінностей” (World Values Survey, WVS), його опитування мають періодичність у п’ять років.

В Україні ці дослідження проводяться з середини 90-х років ХХ ст. Для оцінки цінностей, що переважають у країні / регіоні дослідники використовують альтернативи традиційних / секулярно-раціональних цінностей та цінностей виживання / самовираження. Науковий керівник проектів в Україні О. Балакірева.

За результатами опитування у 1996 році Україна опинилася у групі секулярно-раціональних країн, в яких переважають цінності виживання. Це означає, що для абсолютної більшості населення пріоритетом є економічна та фізична безпека [2]. На початку ХХІ століття цінності українців перебували у позитивній динаміці, зростала вага цінностей самовираження, але вже під час опитування 2011 році почалася негативна динаміка, рух у бік цінностей виживання. Під час подій Євромайдану опитування, що його провели служби СОЦІС за методикою WVS, виявили, що позитивна динаміка відновилася [3]. Дослідження «Що українці думають і знають про права людини» 2017 року виявило, що цінність «толерантність» у порівнянні з іншими опинилася на останньому (!) місці (її важливість відзначили тільки 25 % респондентів загальнонаціонального опитування), тоді як на перших сходинках опинилися свобода (80,3 %), безпека (71,9 %) і справедливість (70,1 %) [4].

Акцентуємо увагу на тих складових групи соціальних цінностей, які відносять до цінностей професійних, які лягають в основу процесу формування професійної ідентичності, професійної «Я-концепції».

Відмітимо, що на рубежі ХХ і ХХІ століть сформувалася низка глобальних явищ соціально-економічного характеру, що мають суттєвий вплив на процеси формування професійної ідентичності, такі як:

розмежування професій, що містяться у відповідних класифікаторах, і видів фахової діяльності, для виконання яких достатньо самоосвіти, неформальної освіти;

масове явище самозайнятих професіоналів, так званих фрілансерів, що знаходяться поза формальними стандартами професійної сфери;

сприймання першої вищої освіти як способу орієнтації на ринку праці, первинне визначення напрямку, сфери, а не отримання «фаху на все життя»;

диференціювання освітніх програм, рівнів, напрямів підготовки, як після загальноосвітньої школи, так і на рівні старшої школи;

орієнтованість на пошук і часту зміну місця праці, пошук такої роботи, яка дозволяє, як чоловікові, так і дружині працювати неповний робочий день, не обмежує свободи наприклад стабільним графіком.

Більшість із перелічених аспектів не можна синхронізувати із традиційними стандартами медичної сфери, у тому числі й професійної діяльності медсестер. Робота за цим фахом є результатом формальної освіти, рівень фахівця визначається системою Ліцензійних іспитів, підвищення кваліфікації, підтвердження та продовження ліцензій, протоколами надання медичних послуг, потребою узгоджувати свої дії з членами команди, іншими фахівцями, юридичними вимогами та деонтологічними нормами. Тому, ідентифікація у цій сфері професійної діяльності має низку вагомих особливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні проблеми і завдання професійної підготовки медичних сестер аналізували: Т. Закусилова (педагогічні умови формування основ професіоналізму майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки); О. Неловкіна-Берналь (професійна спрямованість студентів медичних спеціальностей на початковому етапі навчання); М. Шегедин (історія зарубіжний досвід та завдання медсестринства в Україні). Ю. Лавриш (професійна підготовка медичних сестер в університетах Канади). Психолого-педагогічні аспекти та характеристики професійно значущих якостей та особливостей їх формування вивчали Н. Білім

(особливості професіограми медичної сестри); К. Соцький (формування готовності майбутніх молодших медичних спеціалістів до професійного самовдосконалення); М. Попіль (становлення професійної ідентичності майбутніх медсестер); Л. Супрун (психологічний аналіз готовності медсестер до професійної діяльності).

Мета статті – розглянути вимоги основних методологічних підходів до аналізу процесу формування професійної ідентичності майбутніх медичних медсестер під час професійного навчання.

Теоретичні основи дослідження складають: філософські, психологічні, соціологічні та педагогічні наукові підходи до трактування процесів ідентифікації а також загальнонаукова методологія системного, організації синергетичного та феноменологічного підходів.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття *ідентичність* (*identitas*) походить від класичного латинського *idem*, що означає *той самий*. У буквальному перекладі *identity* має два значення: впізнавання й ототожнення. У інтерпсихічному розумінні ідентичність – це тотожність людини і культури, у інтрапсихічному – впізнаваність себе самої.

У сучасних педагогічних дослідженнях проблеми професійної ідентичності за основу береться: систематизація її етапів (стадій) Е. Еріксона; станів (статусів) розвитку Дж. Марсія – мораторію, дифузної, заданої, зрілої ідентичностей; загальних функцій які виносять ідентичність на зовнішній план: захисної – створення враження про себе, та смислової – підтвердження своєї «Я – концепції» і самопізнання.

Сам термін «ідентичність» у психологічній літературі найбільш системно був акцентований Е. Еріксоном у різних значеннях і як свідоме почуття унікальності індивіда (самобутність) – стрижнева ідентичність, і як несвідоме прагнення до безперервності життєвого досвіду – просторово-часова структура «Я», і солідаризацію з ідеями соціальними – професійна, етнічна, політична,

релігійна ідентичність. Услід за Еріксоном психологи почали розгляд цього феномену як процесів досягнення самовизначення, самобутності, психофізіологічної цілісності, цілісності досвіду, часової протяжності психічної реальності, психологічного вибору, чи серії виборів, саморегулювання, самототожності, усвідомлення й відчуття самоті, соціокультурної відповідності, самоналежності, самореферентності.

Вимоги системного підходу. Системний підхід, основоположником якого був Л. фон Берталанфі, аналіз процесів утворення і функціонування системи опирає на ідею цілісності, загальності її функцій, які є результатом взаємодії структурних елементів і взаємопроникнення функцій підсистем – підсилення, нейтралізації, об'єднання. Аналіз внутрішньої, психічної реальності людини, яка розглядається як динамічне ціле у процесі проходження нею ідентифікаційних змін вимагає уваги до вивчення професійної концепції особистості як цілісного феномену у його сенсоутворювальних, системоформувальних складових, акцентування уваги на ранжуванні системи цінностей.

Вимоги феноменологічного підходу, теоретиком якого був Е. Гуссерль, ідеалістичне оформлення продовжили М. Хайдеггер, Г. Шпет, а методологію феноменологічного аналізу розробили М. Шелер, Н. Гартман, П. Рікер, формують особливе трактування онтологічних проблем, розуміння сенсів і значень саме як феноменів психічної реальності людини, тому їх інтерпретація має бути такою, якою вона є відчута, сконструйована самим суб'єктом. Адже будь-який пережитий досвід є самоочевидним, індивідуальна психічна реальність унікальна, як і результати функціонування екзистенційної сутності. Відповідно до вимог цього підходу сучасне дослідження процесів ідентифікації не може базувати лише на основі кількісного аналізу. Навпаки доцільно зосередитися на багатстві й унікальності характеристик і результатів процесу оволодіння суб'єктом знаннями, навичками та вміннями самокерованого узгодження, «вимірювання» себе за сприйнятими стандартами, особистими інтерпретаціями професійної ролі, позиції, особливостей поведінки, яка

людиною кваліфікується як високо професійна, особисто приваблива. Саме тому доцільно проводити якісні дослідження, які дозволяють виявити наративи, особисті інтерпретації, розуміння змісту цінностей, виявити глибину ототожнення-диференціації людиною себе із професійною сферою, Справою, Іншими у цій сфері, Іншими поза професійною сферою. Проективні тести, есе, тексти, орієнтовані на вияви наративів, їх когнітивні та емоційні інтерпретації не лише служать джерелом важливої емпіричної інформації для дослідника, але й дозволяють розгорнути внутрішній рефлексивний текст у зовнішньому мовленні, зробити самоопис рельєфним і цілісним, побачити його як в елементах, так і у досконалості феномену.

Синергетичний підхід, як загальнонауковий є теорією утворення і функціонування самоорганізовуваних, нелінійних систем, які володіють дискретністю, здатністю міняти напрям і принципи структурування у точках біфуркації, мають у своїй структурі місця так званих «дивних атракторів» розвиватися (Г. Хакен, І. Пригожин, І. Стенгерс, А. Назаретян Р. Грехем, Дж. В. Хант, А. Боблоянц). Людина у цілому система самоорганізовувана. Її психічна реальність, самість – відкрита система, у якій виникнення структур вищого порядку передбачає руйнування старих, нежиттєздатних, а перебування у стані динамічної рівноваги означає закритість до змін. Ускладнення системи відбувається шляхом флюктуації коливань і відхилень її елементів, підструктур. Відхилення мають характер нелінійний, випадковий і, здебільшого, підсистеми, що відповідають за адаптивність намагаються їх загальмувати.

Я-професійне людини, як і будь-які інші самоорганізовані структури – це система, яка має бути відкритою до змін, отримувати інформацію (енергію) у будь-якій точці. Якщо розглядати професійну ідентичність як психічний утвір, складову структури особистості, що усталилася раз і на все життя, то слід розуміти, що у такому випадку в системі «Я-професійне» припинився розвиток, починає переважати ентропія, гальмується еволюція.

Тому дотримання вимог синергетичного підходу означає, що професійну ідентифікацію майбутніх медсестер слід розглядати як динамічний, нелінійний самоорганізовуваний процес, який:

детермінований впливами зовнішніх систем, які відносять до умов розвитку, суб'єктних впливів, міжсуб'єктної взаємодії, об'єктивних обставин, серед яких, як процеси на місцевому ринку праці, так і глобальні зміни на світовому ринку медичних послуг;

детермінований механізмами функціонування і взаємодії процесів індивідуального розвитку, адаптивних змін, соціалізації, формування загальної соціальної ідентичності в індивідуальному розвитку людини;

самоініційований та осмислений, рефлексуючий, активний, який супроводжується змінами й переструктуруванням знань, умінь, спрямованостей, практики цілеутворення й самокерованого відповідального розвитку;

результативний, досвідний, що має накопичений багаж здобуття вже досягнутих цілей і реалізованих сенсів, засвоєних стратегій і стереотипізованих сценаріїв особистої соціальної успішності, кількісні і якісні характеристики психічного новоутвору – прийняття себе як професіонала або потенційно учасника певної професійної системи з відкладеною у часі вузькою профілізацією, установкою на кар'єрний ріст;

ціннісний, ієрархічно орієнтований, який перебуває у стані постійного переструктурування системи цінностей і структури мотивів.

Аналіз загальних філософських і психологічних поглядів на ідентичність дозволив виявити низку вагомих поглядів та ідей, які доцільно враховувати, аналізуючи питання розвитку професійної ідентичності. Інтерпретації ідентичності людини у контексті антропологічного підходу викладені у поглядах таких філософів як П. Тейяр де Шарден, Ж.-П. Сартр, К. Леві-Стросс, Е. Фром, М. Шелер, М. Гайдеггер. Зокрема у філософії С. Кьєркегора – бажання бути собою цілісно реалізується лише як результат абсолютно вільного і відповідального вибору в ситуації абсолютної самотності. У М. Хайдеггера

ідентичність – загальність, єдність буття, тобто те, що таке буття, та те, ким у цьому бутті є людина взаємопов'язані, якщо не сказати цілісні. За П. Рікером людина не створює власну ідентичність у ізоляції, внутрішнє «оповідання людини про себе, про світ» взаємопов'язане з такими ж оповіданнями значимих інших, а наші наративи містять у собі фрагменти наративів значимих інших, так, як і їхні містять наші наративи. У систематизації Е. Гіденса ідентичність не є спонтанним результатом участі у діяльності, вона формується як наслідок рефлексивної активності результатів і процесу життєдіяльності.

За Е. Гіденсом, як узагальнює Т. Власевич-Хоркава, «ідентичність – це два полюси: з одного боку, абсолютна пристосованість (конформізм), з іншого – замкнутість на собі. Між полюсами він вирізняє різні рівні структури. На його думку, для сучасної ідентичності характерні такі дилеми і, відповідно, патологічні форми: 1) уніфікація – фрагментація; 2) безпорадність – оволодіння; 3) авторитарність – невизначеність; 4) особисті потреби – ринковий індивід. На кожному рівні можливі патологічні форми розвитку: 1) традиціоналізм – конформізм; 2) всемогутність – відчуження; 3) догматизм – радикальний сумнів; 4) нарцисизм – повне розчинення у світі товарів» [1, С. 38].

Систематизація рівнів розвитку професійної ідентичності за Л. Шнейдер охоплює: *перший* рівень – усвідомлення професійних цілей (як далеких перспективних, так і найближчих); *другий* – засвоєння основних знань, вимог професії до людини, усвідомлення своїх можливостей, уявлення про виконання певної діяльності (за зразком); *третій* – практична реалізація власних професійних цілей, самостійне та усвідомлене виконання діяльності, формування свого індивідуального стилю діяльності; *четвертий* – вільне виконання професійної діяльності, прагнення до вирішення складних професійних задач [5].

На думку дослідників Зливкова В., Лукомської С. основними методологічними засадами вивчення проблеми ідентичності у сучасній «зарубіжній психологічній науці нині є теорія соціальної ідентичності

А. Тешфела, Дж. Тернера; теорія соціальної самокатегоризації Дж. Тернера, теорія SIDE («social identity model of deindividuation effect» – «модель деіндивідуалізації з точки зору соціальної ідентичності») С. Рейчера, Р. Спірса, Т. Постмеса, а також теоретичні та емпіричні положення про регулятивну функцію ідентичності Е. Еріксона, Х. Маркус, К. Горні. На сьогодні у зарубіжній психології популярне вивчення особистісної та соціальної ідентичності у контексті дискурс аналізу» [6, С. 117].

Розглянемо актуальні, з огляду на мету статті, результати та висновки масштабного соціологічного дослідження ціннісних орієнтацій покоління Z в Україні, проведеного за підтримки Фонду ім. Фрідріха Еберта у 2017 році. Опитування було проведено методом особистого інтерв'ю вдома у респондента, вибірка 2000 респондентів. Теоретична похибка не перевищує 2,2 %. Окрім кількісного опитування в межах дослідження також було проведено 4 фокус-групи з молоддю 18–29 років у Львові, Одесі, Харкові та Чернігові.

У процесі опитування «виявлено, що при виборі роботи молоді українці перш за все звертають увагу на дохід (96 % вважають це важливим, з них 82 % – дуже важливим), і в останню чергу – на можливість зробити щось цінне для суспільства (72 % вважають це важливим, з них дуже важливим – лише 38 %) та роботу з людьми (68 % вважають це важливим, з них 42 % – дуже важливим)» [7, С. 74]. Наголосимо, 96 % орієнтовані на те, який матеріальний достаток забезпечить їм професійна діяльність.

Виявлено, що «молоді українці здебільшого незадоволені якістю освіти в Україні – лише третина (33 %) вважає, що навчання та навчальні заклади в Україні відповідають потребам сучасного ринку праці. При цьому молоді люди схильні бути кращої думки про власну освіту (72 % задоволені своєю освітою), аніж про освіту в Україні загалом (її якістю задоволені лише 44 %)» [7, С. 73]. При цьому «переважна більшість (43 %) молодих українців вважає, що освіта та навчальні заклади в Україні не відповідають потребам сучасного ринку праці, а третина (33 %) думає навпаки» [7, С. 75]. Таким чином, респонденти

продемонстрували суттєву різницю в оцінці якості освіти в Україні і своєї власної.

Було виявлено орієнтації на працевлаштування та проаналізовано оцінку молоддю чинників, що цьому сприяють – «загалом молоді українці вважають, що ключовими для пошуку роботи є спеціальні знання та досвід (так вважають 83 % респондентів), майже стільки ж вважають, що важливими є знайомства та зв'язки (79 %). Також велике значення молодь надає рівню освіти (76 %) та удачі (72 %). Суттєво менш важливими, на думку респондентів, є освіта та досвід роботи за кордоном (36 %), місце народження (32 %) та належність до політичної партії (20 %)» [7, С. 78].

Важливим для аналізу процесів професійної ідентифікації майбутніх медичних сестер є те, що сучасне покоління молоді, яке психологи назвали поколінням Z, яке здійснює свої професійно орієнтовані вибори уперше, більшу увагу зосереджує на загальний напрям підготовки, а не на конкретну професію.

До пояснення причин такого явища можна віднести низку очевидних фактів:

умови динамічного ринку праці дозволяють змінювати вибір, а за бажання неодноразово, з менш вдалого на потенційно більш вдалий, не ототожнюючи себе із першими місцями праці, розглядаючи їх як стартові площадки;

відкрите суспільство, що формує глобальні тенденції та перспективи, створює можливості, або змушує до пошуку роботи в іншій країні, у якій твоя професія може бути видозміненою, або бути недоступною через невизнання диплому, умови ліцензування чи вимоги професійних асоціацій;

установка молоді на зміни, готовність спробувати себе у різних, часто навіть не суміжних видах діяльності (коли шкільна вчителька англійської починає працювати з клієнтами в ІТ-компанії, а хімік стає програмістом, історик займається СММ тощо, а кожен із них перед тим спробував себе офіціантом, касиром);

«освіта упродовж життя» як загальна суспільна установка руйнує стереотип «своєї професії», сценарій робити на одному місці усе життя,

орієнтує людину на вихід за межі своїх попередніх професійних дій, залучає до розширення знань, можливостей, перспектив.

Взявши за основу запропоновані Дж. Марсія статуси ідентичності можна припустити, що молодих людей із статусом дифузії та мораторію на час завершення професійного навчання буде більше, ніж у аналогічних опитуваннях минулих десятиліть, оскільки відсутність гарантій високої оплати праці, соціальної захищеності, соціально-економічна нестабільність сприятиме формуванню у молоді готовності легко змінювати соціальні ролі, позиції, ідентичності. Ці тенденції не мають однозначних негативних характеристик, відмова від масової традиційної спрямованості на «справу на все життя» у розвинених країнах більше як пів століття змінилася концепцією «навчання протягом життя» і орієнтацією на розвиток соціальних ідентичностей так, як і внутрішнього процесу ототожнення самості.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проаналізовано сукупність вимог системного, феноменологічного, синергетичного підходів до трактування й наукового аналізу формування ідентичності майбутніх медсестер у процесі професійного навчання. Врахування соціальних реалій України початку XXI століття, особливостей розвитку сфери медичної допомоги дозволило узагальнити чинники, що приводять до затримки професійної ідентифікації, збереження статусу мораторію на остаточний вибір, пролонгування періоду професійного вибору на тривалий час і орієнтації на зміну місця праці з метою знайти найкращий варіант працевлаштування. Подальше дослідження буде спрямоване на конкретизацію педагогічних умов розвитку професійної ідентичності медичних сестер з урахуванням специфіки впливу на процеси ідентифікації особливостей організації освітнього процесу, внутрішніх психічних чинників, зовнішніх факторів соціально-економічного характеру.

Список використаних джерел

1. Власевич-Хоркава Т. Смыслові виміри ідентичності у філософсько-культурологічних дослідженнях. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2013. Випуск 3. С. 31–40.
2. Балакірева О.М., Ціннісні орієнтації українського суспільства: 1996–1999–2006 рр. Науковий журнал „Український соціум». 2008. № 2 (25). URL: http://www.uisr.org.ua/img/upload/files/3_evs_wvs_US_2_2008.pdf
3. Цінності українців: pro et contrareформ в Україні, Результати дослідження Центру соціальних та маркетингових досліджень «СОЦІС», Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1850963-8799c8650906a9dd662cee6db323ee1.html
4. I. Bekeshkina, T. Pechonchuk, V. Yavorskiy et al.; edited by T. Pechonchuk. What Ukrainians Know and Think of Human Rights : Nation-wide Research Kyiv, 2017. P. 28.
5. Шнейдер Л.Б. Личностная, гендерная и профессиональная идентичность: теория и методы диагностики. Москва, МПСИ, 2007. 128 с.
6. Зливков В. Л., Лукомська С. О. Проблеми ідентичності у сучасній західній соціально-конструктивістській теорії дискурсу Зб. Наук. праць. Психологічні науки. Том 2. Вип. 9. С.114-118.
7. Результати загальнонаціонального опитування. Українське покоління Z: цінності та орієнтири. Фонд ім. Фрідріха Еберта. Ред. та коорд. К. Зарембо. Київ, 2017. 136 с.

References

1. Vlasevych-Khorkava T. *Smyslovi vymiry identychnosti u filofsokulturolohichnykh doslidzhenniakh* [Semantic dimensions of identity in philosophical and cultural studies] Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filol.-politolog. Studii [Bulletin of Lviv University. Philosopher Philosophy Series. studio]. 2013. Issue 3. P. 31–40.
2. Balakirieva O.M. *Tsinnisni oriientatsii ukrainskoho suspilstva: 1996 – 1999 – 2006* [Valuable orientations of Ukrainian society: 1996–1999–2006 yy.] Naukovyi zhurnal „Ukrainskyi sotsium» [Scientific Journal "Ukrainian SOCIETY"]. 2008. № 2(25). Access mode: http://www.uisr.org.ua/img/upload/files/3_evs_wvs_US_2_2008.pdf
3. *Tsinnosti ukrainsiv: pro et contra reform v Ukraini, Rezultaty doslidzhennia Tsentru sotsialnykh ta marketynhovykh doslidzhen «SOTSIS»* [Values of Ukrainians: pro et contra of reforms in Ukraine, Results of the SOCIS Center for Social and Marketing Research] Access Mode: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1850963-8799c8650906a9dd662cee6db323ee1.html
4. I. Bekeshkina, T. Pechonchuk, V. Yavorskiy et al. ; edited by T. Pechonchuk. What Ukrainians Know and Think of Human Rights: Nation-wide Research. Kyiv, 2017. P. 28.
5. Shnejder L.B. *Lichnostnaja, gendernaja i professional'naja identichnost': teorija i metody diagnostiki*. [Personal, gender and professional identity: theory and methods of diagnosis]. Moscow, MPSI, 2007. 128 p.
6. Zlyvkov V. L., Lukomska S. O. *Problemy identychnosti u suchasnij zakhidnij sotsialno-konstruktivistiskij teorii diskursu* [Problems of identity in contemporary Western social constructivist theory of discourse] Zb. Nauk. prats. Psykholohichni nauky [Coll. Science works Psychological sciences]. Vol 2. Issue 9. P. 114–118.
7. *Rezultaty zahalnonatsionalnogo opytuvannia. Ukrainske pokolinnia Z: tsinnosti ta oriientyry. Fond im. Fridrikha Eberta* [Results of a national survey. Ukrainian generation Z: values and benchmarks. Friedrich Ebert Foundation]. Ed. and coord. K. Zarembo. Kyiv, 2017. 136 p.

Olha Humenyuk, Svitlana Tsyura and Vasyl Humenyuk. Methodological Bases of Formation of Professional Identity OF Future Medical Nurses

It is generalized that at the border of the 20th and 21st centuries a number of global phenomena of a socio-economic nature have been formed that have a significant impact on the

processes of formation of professional identity, such as: the demarcation of professions and types of professional activities for which sufficiently informal education is required; the phenomenon of self-employed professionals beyond the formal standards of the professional sphere; the perception of the first higher education as an orientation in the market, the primary definition of the direction, sphere, and not the “specialty for life”; differentiation of educational programs, levels, directions of training; search orientation and frequent job change. These phenomena are difficult to synchronize with the traditional standards of the medical sphere.

The requirements of the main methodological approaches to the analysis of the process of forming the professional identity of future medical nurses during professional training are considered. In accordance with the requirements of a systematic approach, an analysis of the internal, psychological reality of a person, which is considered as a dynamic whole in the course of its identification changes requires attention to the study of the professional concept of personality, as a holistic phenomenon in its meaning-forming, system-forming components, the emphasis on the ranking of the system of values. Compliance with the requirements of the synergetic approach means that professional identification should be considered as a dynamic nonlinear self-organizing process which: is determined by the influences of external systems and mechanisms of functioning and interaction of processes of individual development; self-initiated and meaningful, reflective, active; productive, experienced, having accumulated luggage for achievement of already achieved goals and realized meanings; value-oriented, hierarchically oriented, which is in a state of constant re-structuring. In accordance with the requirements of the phenomenological approach, the modern study of identification processes should focus on the uniqueness of the characteristics and results of the process of mastering the subject of knowledge, skills and abilities of self-directed harmonization, “measuring” themselves according to perceived standards, personal interpretations of the professional role, position; to carry out qualitative researches which allow to discover narratives, personal interpretations, understanding of the content of values, to reveal the depth of identification-differentiation of a person himself with a professional sphere, the Case, Others in this field, Others outside the professional sphere.

Key words: identity, professional identification; nurse training; methodological approaches.